

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph. D. ve věci

žalobkyně: **Mgr. I. D.**
bytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Orgán sociálního zabezpečení
sídlem nám. Hrdinů 3, 140 21 Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 9. 2021, č. j. RN-605 608 1537-315-JN,

takto:

- I. Žaloba **s e z a m í t á**.
- II. Žalobkyně **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Žalobkyně podala žádost o starobní důchod před dosažením důchodového věku bez nároku na výplatu podle § 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů („zákon o důchodovém pojištění“). Žádost byla podána dne 19. 12. 2022 na Okresní správě sociálního zabezpečení Břeclav. Žalobkyně požádala o přiznání starobního důchodu

ke dni 31. 12. 2022. Vzhledem k tomu, že orgánem příslušným k rozhodování o dávce důchodového pojištění bylo v případě žalobkyně Ministerstvo vnitra (§ 9 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení), neboť žalobkyně byla ve služebním poměru u Policie ČR (přes 20 let) a pobírala výsluhový příspěvek z Ministerstva vnitra, tato žádost byla přípisem ze dne 6. 1. 2023 žalovanému postoupena a žalovaný ji obdržel dne 11. 1. 2023.

2. Žalovaný o žádosti žalobkyně rozhodl v prvním stupni dne 26. 9. 2023 podle § 31 odst. 1 písm. b) a odst. 2, § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění tak, že žalobkyni ode dne 31. 12. 2022 starobní důchod nepřiznal. Odkázal mj. na § 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., podle něhož se řízení o přiznání dávky důchodového pojištění zahajuje na základě písemné žádosti. Za den uplatnění nároku na tuto dávku se považuje den, kdy se oprávněný poprvé obrátil na příslušný orgán se žádostí o její přiznání, tj. v případě žalobkyně je tímto dnem 11. 1. 2023 (viz též § 31 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění). Vzhledem k tomu, že žalobkyně i přes výzvu správního orgánu ze dne 5. 9. 2023 podle § 12 písm. b) a § 53 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. trvala na přiznání starobního důchodu ode dne 31. 12. 2022, této žádosti vyhověno nebylo.
3. Proti prvostupňovému rozhodnutí podala žalobkyně námitky, o nichž žalovaný rozhodl shora označeným rozhodnutím („napadené rozhodnutí“). Žalovaný postup správního orgánu prvního stupně potvrdil. Žalobkyni bylo možné přiznat starobní důchod podle § 31 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění nejdříve ode dne podání žádosti k důchodu, tj. ode dne 11. 1. 2023. Požadavek žalobkyně na přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku bez výplaty nemá oporu v právní úpravě. Žalovaný doplnil, že žalobkyně byla při přiznání výsluhového příspěvku podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, upozorněna, že k rozhodování o nárocích z důchodového pojištění je v jejím případě příslušný pouze orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra.

II. Žaloba

4. Žalobkyně setrvala na svém přesvědčení, že ačkoli byla žádost podána u Okresní správy sociálního zabezpečení v Břeclavi, měl by být považován za den jejího podání 19. 12. 2022. Z důvodu napadeného rozhodnutí bude žalobkyni starobní důchod zkrácen o příslušnou valorizaci z ledna 2023. Přiznání starobního důchodu bez výplaty před dosažením důchodového věku by pro ni bylo výhodnější.
5. Dále žalobkyně namítla, že žalovaný nerozhodl o žádosti v zákonné lhůtě. Žádostí se začal zabývat až 5. 9. 2023. Svou nečinností tak způsobil, že žalobkyni nebyl přiznán starobní důchod před dosažením důchodového věku. Dne 19. 10. 2023 žalobkyně dosáhla důchodového věku a od tohoto data žalobkyni náleží starobní důchod. Žádost podala dne 20. 12. 2023, zatím však o něm nebylo rozhodnuto.

III. Vyjádření žalovaného a replika žalobkyně

6. Žalovaný shrnul předcházející průběh řízení, aplikovanou právní úpravu a přijaté závěry v této věci. S odkazem na § 31 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění uvedl, že starobní důchod před dosažením důchodového věku nelze přiznat zpětně, a to ani v případě, že všechny podmínky pro vznik nároku na starobní důchod před dosažením důchodového věku byly splněny již před tímto dnem. Požadavku žalobkyně, aby jí byl přiznán starobní

důchod před dosažením důchodového věku bez výplaty ode dne 31. 12. 2022, nemá oporu v právní úpravě, tudíž takový postup není možný.

7. Žalobkyní tvrzená nečinnost nezpůsobila, že jí nebyl přiznán předčasný starobní důchod před dosažením důchodového věku. Na výsledek řízení měla vliv sama žalobkyně, neboť se na základě výzvy žalovaného rozhodla trvat na původně požadovaném datu přiznání starobního důchodu, tj. 31. 12. 2022, ačkoli byla poučena, že s ohledem na uplatnění žádosti u nepřislušného orgánu sociálního zabezpečení nelze starobní důchod před dosažením důchodového věku přiznat od dřívějšího data než od 11. 1. 2023. Skutečnost, že žalovaný zaslal výzvu až dne 5. 9. 2023, neměla na výsledek řízení vliv.
8. Žalovaný zdůraznil, že žalobkyně byla v rozhodnutí ze dne 21. 12. 2016 ve věci přiznání výsluhového příspěvku podle zákona č. 361/2003 Sb. upozorněna, že k rozhodování o nárocích z důchodového pojištění je v jejím případě příslušný pouze orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra. Právní úprava neukládá povinnost tomu, kdo výsluhový příspěvek vyplácí, aby poživatelé výsluhového příspěvku opakovaně poučoval o jeho právech a povinnostech. Žalobkyni nic nebránilo v tom, aby se dotazem u odboru sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ujistila, zda je její postup v souladu se zákonem.
9. Žalobkyně k vyjádření žalovaného nad rámec již uvedené argumentace sdělila, že zákonem stanovená lhůta 90 dnů k vyřízení žádosti o předčasný důchod bez výplaty nebyla dodržena. Také poukázala na to, že v napadeném rozhodnutí nebyla poučena o tom, že se proti tomuto rozhodnutí může bránit žalobou u soudu.
10. Žalovaný rozhodl o předčasném důchodu až 25. 10. 2023, přičemž 19. 10. 2023 vznikl žalobkyni nárok na starobní důchod. Následně 21. 11. 2023 bylo žalobkyni sděleno, že má o přiznání starobního důchodu požádat novou žádostí sepsanou na Krajském ředitelství Jihomoravského kraje nebo u žalovaného.
11. Žalobkyně dále citovala body 9. a 10. z „upozornění“, na které odkázal žalovaný. Namítla, že nebyla upozorněna na to, že pokud bude žádost o důchod podána u České správy sociálního zabezpečení, nebude vyřízena od data podání, ale až od data, kdy byla předána orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra. Podle platné právní úpravy je rozhodný den podání žadatele, není uvedeno, že je rozhodný den, kdy si státní orgány podání předají. Upozornění proto žalobkyně považuje za nedostačující a uvádí, že její případ není jediný.

IV. Posouzení věci krajským soudem

12. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů, ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodnutí žalovaného [§ 75 odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“].
13. Žaloba není důvodná.
14. Ve věci není sporu o tom, že žalobkyně svoji žádost o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku bez nároku na výplatu podala dne 19. 12. 2022 u orgánu, který k posouzení této žádosti nebyl věcně příslušný (ve věci nemohl rozhodovat).
15. Není sporu ani o tom, že žalobkyně byla při vydání rozhodnutí o přiznání výsluhového příspěvku současně upozorněna na to, který správní orgán je v jejím případě příslušný k rozhodnutí o nárocích z důchodového pojištění (tj. jím je „*pouze orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra*“).

16. Konečně není sporu ani o obsahu poučení, které se žalobkyni dostalo ve výzvě žalovaného ze dne 5. 9. 2023. V něm byla žalobkyně informována o tom, že její žádost byla příslušnému orgánu doručena dne 11. 1. 2023, a že důchod lze přiznat nejdříve od tohoto dne. Přesto žalobkyně na tuto výzvu, *zda na datu přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku od 31. 12. 2022 trvá, nebo zda bere svou žádost zpět, případně zda žádá o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku od 11. 1. 2023 (případně od pozdějšího data)*, žalobkyně setrvala na dni přiznání důchodu ke dni 31. 12. 2022.
17. Řízení ve věci nároku na předčasný starobní důchod je stejně jako řízení o ostatních nárocích z důchodového pojištění řízením zahajovaným na žádost. Je tedy v dispozici žadatele, zda, kde a kdy žádost podá, jakož i to, co bude jejím obsahem; jedná se o projev jeho vůle.
18. Příslušným orgánem k rozhodnutí o žádosti žalobkyně je Ministerstvo vnitra (§ 9 zákona č. 582/1991 Sb.). Takovým orgánem není orgán územní správy sociálního zabezpečení, u něž žalobkyně žádost podala. Podáním žádosti u nepříslušného správního orgánu tedy nebylo řízení o žádosti žalobkyně zahájeno. Takové řízení se zahajuje až okamžikem podání žádosti *příslušnému* orgánu sociálního zabezpečení, jak je stanoveno v § 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., z něhož žalovaný správně vycházel.
19. Za situace, kdy je žádost podána u nepříslušného správního orgánu, ji musí tento nepříslušný správní orgán bezodkladně postoupit správnímu orgánu příslušnému (srov. § 12 správního řádu) V případě žalobkyně k tomuto postoupení došlo dle spisového materiálu po prošetření věci (bylo zjištěno, že žalobkyně pobírá výsluhový příspěvek) přípisem ze dne 6. 1. 2023. Žádost žalobkyně došla příslušnému správnímu orgánu dne 11. 1. 2023, v tento den tedy bylo zahájeno řízení ve věci nároku žalobkyně na tzv. předčasný starobní důchod podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, resp. tímto dnem bylo možné její nárok považovat za řádně uplatněný.
20. Podle § 31 odst. 2 věty první zákona o důchodovém pojištění platí, že se starobní důchod před dosažením důchodového věku přizná *nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu*. V případě nároku na starobní důchod před dosažením důchodového věku má tedy podání žádosti (uplatnění nároku) hmotněprávní účinky, neboť se jedná o skutečnost rozhodnou pro přiznání dávky důchodového pojištění. S ohledem na § 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. je nutno *podáním žádosti* ve smyslu § 31 odst. 2 věty první zákona o důchodovém pojištění rozumět *uplatnění nároku u příslušného správního orgánu*.
21. Žalobkyně se tedy mylí, pokud „podání žádosti“ spojuje s okamžikem jejího podání u nepříslušného správního orgánu. Pokud se žalobkyně rozhodla svoji žádost podat u orgánu nepříslušného (ačkoli byla předtím výslovně upozorněna na to, že příslušným orgánem je žalovaný), musela počítat s tím, že její žádost není řádně uplatněnou žádostí, a že jí bude nutno postoupit orgánu příslušnému k rozhodnutí. Tímto svým rozhodnutím (volbou chybného postupu) do určité míry ztratila možnost kontroly nad tím, od jakého okamžiku jí bude moci být předčasný důchod přiznán. To však nelze přičítat k tíži správních orgánů a rovněž jim nelze vytýkat, že žalobkyni výslovně neupozornily na následky podání žádosti orgánu nepříslušnému. V tomto ohledu nedošlo ze strany správních orgánů k porušení žádné povinnosti. Bylo na žalobkyni, aby svá práva střežila a svůj nárok uplatnila způsobem zákonem požadovaným.
22. Byla-li žádost žalobkyně příslušnému orgánu (tj. Ministerstvu vnitra) dodána dne 11. 1. 2023, mohl být žalobkyni starobní důchod před dosažením důchodového věku přiznán nejdříve od tohoto data, nikoli tedy od 31. 12. 2022. A pokud žalobkyně na tomto svém požadavku

i přes poučení o pravidlech právní úpravy trvala, neměl žalovaný jinou možnost než rozhodnout tak, že žádosti žalobkyně nelze vyhovět. Právní úprava skutečně neumožňuje, aby byl předčasný starobní důchod žadateli přiznán zpětně, tj. ke dni předcházejícímu podání žádosti, resp. uplatnění nároku u příslušného správního orgánu.

23. Žalobkyni je nutno přisvědčit, že rozhodnutí o přiznání dávky důchodového pojištění nebylo vydáno do 90 dnů ode dne zahájení řízení, jak požadoval § 85a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. A ze spisového materiálu je patrné, že žalobkyně se na průběh řízení dotazovala, a že prodlení s vyřízením její žádosti bylo ze strany žalovaného odůvodňováno množstvím jiných obdobných žádostí. Zákonost přijatého závěru však nebyla ovlivněna tím, že rozhodnutí o žádosti žalobkyně bylo v prvním stupni vydáno až dne 26. 9. 2023. Na výsledek řízení o žádosti žalobkyně mělo vliv kromě skutečnosti, že žalobkyně svoji žádost podala u nepříslušného orgánu, zejména její rozhodnutí trvat na tom, aby jí byl (v rozporu s platnou právní úpravou) přiznán starobní důchod před dosažením důchodového věku k datu, které předcházelo samotnému uplatnění tohoto nároku u příslušného správního orgánu.
24. K namítané nečinnosti žalovaného, resp. k nedodržení zákonné lhůty pro vydání rozhodnutí lze dodat, že lhůty pro vydání rozhodnutí jsou lhůtami pořádkovými a jejich nedodržení není samo o sobě důvodem ke zrušení rozhodnutí, jež bylo ve věci samé vydáno. Proti případným průtahům ve správním řízení se mohla žalobkyně bránit prostřednictvím žádosti o uplatnění opatření proti nečinnosti podle § 80 správního řádu, případně též žalobou na ochranu proti nečinnosti podanou u správního soudu.
25. Rozhodnutí o žádosti žalobkyně o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku, které je předmětem tohoto řízení, nemá vliv na možnost uplatnění nároku žalobkyně na (řádný) starobní důchod. Ostatně jak žalobkyně sama uvedla, této možnosti využila. V návaznosti na tuto žádost, podanou u příslušného správního orgánu, bude ve věci starobního důchodu žalobkyně rozhodnuto.
26. Pokud žalobkyně namítala, že v napadeném rozhodnutí nebyla poučena o možnosti podání žaloby ke správnímu soudu, nebyla touto skutečností jakkoli zkrácena na svém právu domáhat se prostřednictvím takové žaloby u soudu svých práv. Jakkoli lze obecně považovat za vhodné, aby byli účastníci řízení ve věcech sociálního zabezpečení (tj. včetně důchodových dávek) poučováni o možnosti soudní ochrany, taková poučovací povinnost z právní úpravy nevyplývá a nebyla dovozena ani judikaturou (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2016, č. j. 1 As 49/2016-41, či též usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 650/05). Orgány správy sociálního zabezpečení (stejně jako správní orgány vykonávající působnost v jiných oborech veřejné správy), mají poučovací povinnost pouze o tzv. řádných opravných prostředcích (námitky, odvolání), poučení o možnosti využít další právní prostředky ochrany (tj. po právní moci rozhodnutí ve věci) ponechal zákonodárce na vůli správního orgánu.

V. Závěr a náhrada nákladů řízení

27. Námitky žalobkyně soud vyhodnotil jako nedůvodné. Neshledal ani jiné důvody, pro které by bylo na místě žalobě vyhovět; proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
28. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení mu tudíž

přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014–47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 2. srpna 2024

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně